

Pistes falses, Joan-Elies Adell. I Premio Internacional de Poesía Màrius Sampere 2005 en Lengua Catalana. La Garúa, 9. Santa Coloma de Gramenet 2006. Edició bilingüe. Traducció al castellà: Marta Agudo i Jordi Doce. Pròleg: Túa Blesa.

El sisè poemari de Joan-Elies Adell se situa en un punt d'inflexió de la seua trajectòria poètica, sens dubte una de les més fèrtils de les darreres fornades poètiques. De naturalesa eminentment reflexiva, d'una sòbria bellesa, la nova proposta incideix especialment en els límits del poema com a expressió de la realitat.

L'INCENDI D'UNA VIGÍLIA

De les funcions de la cita literària cap no sembla més eficaç que la d'oferir claus interpretatives. En aquest cas, l'homenatge i l'explicitació de preferències literàries hi passen a un segon terme, gairebé irrellevant. El maneig rigorós d'un recurs tan usual en poesia, per oposició a les insignificàncies que generen la rutina i la imperícia, és una font inesgotable de suggerències que eixamplen les possibilitats de les correspondències. Les cites que obrin i tanquen el darrer llibre de Joan-Elies Adell (Vinaròs, 1968), *Pistes falses*, són un exemple –i un indicatiu de la qualitat poètica del material que emmarquen– de bon quefer literari: íntimament imbricades amb l'epicentre significatiu del poemari i prou obertes com perquè la mirada del lector no hi quede constrenyida per la imposició de límits. La necessitat de convertir en art el dolor (Carles Riba), la constatació que de les boques en calma surten poques paraules (Baltasar Rosselló-Pòrcel), al frontispici, i la pregunta final de si les paraules són vida o van contra la vida (Alfonso Costafreda).

El subjecte del poemari (“un monòleg d'ombres” auster, equilibrat, d'una fluència reflexiva sostinguda, que travessa els paisatges de la quotidianitat escandallant la profunditat d'una absència, “incendi d'una vigília”) parteix de la necessitat de “convertir en art” el dolor, d'expressar-lo (més que no pas d'aclarir-lo, com veurem). Però ho fa, d'antuvi, des del convenciment que això és en el fons indicible, des d'una desconfiança envers la paraula poètica com a mètode per fer intel·ligibles les coses, perquè al capdavant entén “la poesia com a ficció de la realitat”. A més s'hi interposa, en el seu desig esclaridor, el bagatge “literari” d'experiències passades, “l'halo pudent / d'idiomes aliens i gastats: / el breu catàleg d'unes pistes falses” i el poeta es troba “cansat de màscares i maquillatges”. El que voldria fóra deixar fluir les paraules, prescindir de tot llast en el camí d'introspecció. Sap que la racionalitat poètica no pot recompondre els fragments d'una passió i, tanmateix, s'aplica amb disciplina (tant la *perfecta* estructuració del llibre, que evoca la simetria dels espills, com la seua arquitectura mètrica actuària com a compensacions racionals d'un esforç que es declara inútil, medicina de la perfectibilitat estètica per al cos ètic) a la tasca d'un monòleg que es transforma en diàleg amb una segona persona de múltiples identitats, *guardiana* de la dialèctica d'absències i presències. Des d'aquest punt de vista, i a més a més d'altres perspectives complementàries, *Pistes falses* representa una tensió permanent entre la consciència de la impossibilitat d'apamar una realitat confusa i dolorosa i la urgència d'expressar-la sense renunciar a les armes racionals del llenguatge. En el fons, doncs, la contradicció s'hi resol a favor de la “ficció”, d'una racionalitat que mesura les passes i sorteja amb prudència la profunditat dels abismes i la caiguda lliure de sentiments i sensacions. S'hi intueix la veritat del joc poètic (capaç de “crear” la realitat contra la voluntat del poeta), especialment en les magnífiques seccions “El ritme ocult” i “Quasi una poètica”, però algunes “pistes falses” sostenen en excés les regnes d'un cavall que podria galopar cap als fèrtils territoris de l'indicible.

Manel Rodríguez-Castelló, 30 juliol 2006